

Ключевые слова: моральний вред, размер возмещения (компенсации), методика определения ущерба, доказывание.

BATOZHNSKA O. V., PIKHURETS E. V. CRITERIA FOR DETERMINING THE SIZE OF MORAL DAMAGE DURING ITS PROVING IN THE COURT

Actuality of the study of relations arising after proving the fact and size of moral damage within the trial is grounded. The authors have analyzed problem of the lack of clear regulatory methods in the legislation or calculations of compensation of moral (non-property) damage that would help to determine objectively its size and avoid situations when the courts appoint different amounts of compensation in similar situations or when victims are awarded too excessive and unreasonable sizes of moral damage. Problematic issues of modern judicial practices relating to the definition of equivalent and sufficient size of compensation for moral damage are formulated. The analysis of national legislation, judicial practice and doctrinal provisions on this issue is realized.

Based on the existing methodology for assessing the size of compensation for mental suffering, the authors have attempted to develop a unified approach to establish the equivalent criteria of determining the size for moral damage while its proving in the court. In particular, the authors suggest to admit the method of calculating the compensation for moral damage offered by O. M. Erdelevskiy at the level of national legislation and implement it into law enforcement practice. Herewith it is noted that determining the actual size of moral damage or the depth of physical, mental suffering sometimes require special knowledge and explanations by the relevant expert or specialist in a particular area of expertise, so the court deciding on this category of cases should not change (increase or decrease) the claimed size of compensation for moral damage, but determine it based on relevant expert opinions, taking into account the principles of fairness, reasonableness, and other circumstances that are essential to the case.

Keywords: moral damage, reimbursement (compensation) amount, method of determining the damage, proving.

УДК 347.922(477)

О. Г. БОРТНІК,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри охорони інтелектуальної власності, цивільно-правових дисциплін
факультету підготовки фахівців для підрозділів боротьби
з кіберзлочинністю та торгівлею людьми
Харківського національного університету внутрішніх справ;

Т. В. СТЕПАНЕНКО,

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри охорони інтелектуальної власності, цивільно-правових дисциплін
факультету підготовки фахівців для підрозділів боротьби
з кіберзлочинністю та торгівлею людьми
Харківського національного університету внутрішніх справ

**ОСОБЛИВОСТІ РІШЕННЯ СУДУ У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ
ТА ІНТЕРЕСІВ НЕВИЗНАЧЕНОГО КОЛА ОСІБ**

Викладено загальні риси рішення суду за позовами в інтересах невизначеного кола осіб. Визначено особливості такого рішення: доведення його змісту до відома всіх потенційних позивачів та особливість його преюдиційної сили. Висловлено пропозиції щодо вдосконалення цивільного процесуального законодавства України.

Ключові слова: позов, захист, невизначене коло осіб, рішення суду, судово преюдиція.

Bortnik, O.G. and Stepanenko, T.V. (2015), "Features of court judgment in cases involving the protection of the rights and interests of general public" ["Osoblyvosti rishennia sudu u spravakh pro zakhyst prav ta interesiv nevyznachenooho kola osib"], *Pravo i Bezpeka*, No. 2, pp. 154–160.

Постановка проблеми. Дослідження процесуальних особливостей судочинства в окремих категоріях цивільних справ стають усе більш актуальними з розвитком національного законо-

давства. Вони корисні як для практики, так і для теорії цивільного процесуального права, оскільки виявляють багатство змісту процесуальних норм, особливості їхньої дії в різних ситуаціях.

Ми пропонуємо звернути увагу на особливості судового рішення у доволі новій для судової практики категорії цивільних справ – справ за позовами про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб. Діяльність суду щодо розгляду та вирішення цивільних справ завершується ухваленням судового рішення, що складає її основний зміст та значення. Цим визначається особливо важливе місце, що займає у діяльності суду винесення законного та обґрунтованого рішення, а тому особливого значення набувають і питання змісту судового рішення в цивільному судочинстві. Цивільні справи, як зазначалося нами в попередніх публікаціях, характеризуються своєю специфікою, що обумовлюється об'єктом судового захисту, і потребують відповідного дослідження та відображення в цивільному процесуальному законодавстві.

Стан дослідження. В Україні рівень наукових розробок за цією темою є недостатнім. Серед відомих нам наукових досліджень різних аспектів судового захисту прав та інтересів численного кола фізичних осіб деякі особливості судового рішення, зокрема його преюдиціальне значення, у зв'язку з розглядом окремих проблем цього виду судочинства знайшли відображення в роботах Н. С. Батаєвої, С. С. Бичкової, Н. Ю. Сакари, Я. М. Романюка, І. В. Бейцун [1, с. 143–151; 2; 3, с. 115; 4, с. 303–304]. Однак, на нашу думку, преюдиціальністю особливості рішення суду у досліджуваній категорії справ не вичерпуються.

Отже, **метою** статті є визначення процесуальних особливостей рішення суду у справах за позовами про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб. **Завданнями**, що допоможуть досягти поставленої мети, є визначення положень чинного законодавства щодо змісту та властивостей судового рішення у цивільній справі, виявлення особливостей дії цих норм відносно досліджуваної категорії справ, формулювання висновків та рекомендацій щодо правозастосування та удосконалення чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Судове рішення як акт правосуддя має відповідати вимогам, що закріплені в законодавстві. Так, відповідно до ст. 213 Цивільного процесуального кодексу України рішення суду має бути законним і обґрунтованим. Окрім цього воно повинно відповідати вимогам повноти, визначеності, процесуальної форми, ясності і точності. Проте, незважаючи на наявність загальних вимог, яким має відповідати судове рішення, можна

говорити про своєрідність рішень з тих чи інших категорій цивільних справ. У справах за позовами про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб вона пов'язана, насамперед, із об'єктом судового захисту, суб'єктивним складом спірних правовідносин і характером позовних вимог, а також із нормами матеріального права, які застосовуються судом.

Як зазначено у п. 2 постанови Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 № 14 «Про судові рішення у цивільній справі», рішення є законним тоді, коли суд, виконавши всі вимоги цивільного судочинства відповідно до ст. 2 ЦПК України, вирішив справу згідно з нормами матеріального права, що підлягають застосуванню до таких правовідносин відповідно до ст. 8 ЦПК України, а також правильно витлумачив ці норми. Обґрунтованим є рішення, ухвалене на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні і які відповідають вимогам закону про їх належність та допустимість, або обставин, що не підлягають доказуванню, а також якщо рішення містить вичерпні висновки суду, що відповідають встановленим на підставі достовірних доказів обставинам, які мають значення для вирішення справи [5].

Певні ускладнення правозастосовного характеру, в тому числі при ухваленні й оформленні рішення суду, зустрічаються при вирішенні питання про наявність та сутність суспільного інтересу як об'єкта захисту у досліджуваній категорії справ, оскільки дане поняття є оціночною категорією, яка не визначена в національному законодавстві.

Як слушно вказано в юридичній літературі, ключем до вирішення цього питання може бути звернення до принципів конституційного та міжнародного права. Національне законодавство багатьох країн пострадянського простору ще недостатньо розвинуте, не належним чином застосовується або ж швидко змінюється. Конституційне право, особливо в поєднанні з правом міжнародним, може виявитися доволі дієвим засобом захисту суспільних інтересів. У більшості країн романо-германської правової сім'ї, де судді неохоче реалізують свої дискреційні повноваження при тлумаченні норм внутрішнього права, розгляд ними стандартів конституційного та міжнародного права виявляється ефективним тактичним прийомом для отримання необхідного витлумачення чинного внутрішнього законодавства. Так, особливий інтерес

представляє Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, яку все більше використовують юристи в Центральній та Східній Європі для забезпечення належного застосування національного законодавства [6, с. 146–147].

У частинах 2 і 4 постанови Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» вказується, що, оскільки Конституція України має найвищу юридичну силу, а її норми є нормами прямої дії, суди при розгляді конкретних справ мають оцінювати зміст будь-якого закону чи іншого нормативно-правового акта з точки зору його відповідності Конституції і в усіх необхідних випадках застосовувати Конституцію як акт прямої дії. Судові рішення мають ґрунтуватися на Конституції, а також на чинному законодавстві, яке не суперечить їй. Виходячи з положення ст. 9 Конституції України про те, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України, суд не може застосовувати закон, який регулює правовідносини, що розглядаються, інакше як міжнародний договір. У той же час міжнародні договори застосовуються тоді, коли вони не суперечать Конституції України [7].

Достатньо показним є такий приклад застосування принципів міжнародного та конституційного права в закордонній судовій практиці. *Так, одним із принципів міжнародного права в сфері захисту навколишнього природного середовища «є принцип міжгенераційної рівності, який визнає право майбутніх поколінь жити в сприятливому навколишньому середовищі. ... Цей Принцип визнаний у міжнародному праві через закріплення в договорах, конвенціях та судових рішеннях Міжнародного Суду ООН та загальних принципах права, визнаних цивілізованими націями» [8, с. 7]. На підставі вказаного принципу у серпні 1993 року «Верховний Суд Республіки Філіппіни визнав право на позов групи дітей як представників теперішнього і майбутнього поколінь проти Секретаря Департаменту навколишнього середовища і природних ресурсів з вимогою відмінити видану ліцензію на вирубку лісу та заборонити видавати нові ліцензії» [8, с. 7]. Позов групи дітей був класифікований як груповий позов платників податків, в якому стверджувалося, що позивачами є всі громадяни Республіки Філіппіни, і вони мають право на отримання користі й використання природних багатств, якими є*

незаймані тропічні ліси країни. Діти стверджували, що вони представляють своє покоління, а також покоління, що ще не народилося. Верховний Суд прийняв даний позов й обґрунтував своє рішення концепцією міжгенераційної відповідальності та правом на збалансоване та здорове довкілля, яке закріплено у Конституції Філіппін [8]. У цьому випадку судом було досить широко застосовано його дискреційні повноваження зі звернення до принципів міжнародного та конституційного права.

Слід зазначити, що в зарубіжній судовій практиці у справах про захист суспільного інтересу досить часто суд при ухваленні рішення, здійснюючи судовий розсуд, звертається до загальних принципів права, та міжнародних правових актів. Стосовно вітчизняної судової практики можна сказати, що судді, як правило, дещо уникають використання судового розсуду при тлумаченні та застосуванні правових норм, досить рідко звертаються до положень міжнародних правових актів, що, на нашу думку, не є позитивним явищем.

Як справедливо зазначають Ю. В. Білоусов та М. Б. Рибчак, правильне використання судового розсуду в цивільному процесі сприяє забезпеченню принципу верховенства права, вибору оптимального застосування певної процесуальної норми, ефективності судочинства, виступає гарантією процесуальних прав учасників судочинства, справедливого розв'язання спору або вирішення спірного правового питання [9, с. 108].

Судове рішення необхідно розглядати і як процесуальний акт-документ, що є зовнішнім проявом акту правосуддя. Його форма як процесуального документа повинна відповідати встановленим законом змісту і послідовності, що передбачені в ст. 215 ЦПК України.

Вступна та описова частини судового рішення з категорії справ, які є предметом дослідження, не мають, на нашу думку, будь-якої специфіки, тому доцільно звернутись до аналізу мотивувальної і резолютивної частин судових рішень.

Мотивувальна частина рішення у справах про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб повинна містити встановлені судом обставини та визначені відповідно до них правовідносини, вичерпні доводи, за якими суд визнає правомірність або неправомірність дій відповідача відносно невизначеного кола осіб, суспільних інтересів. Суд дає правову оцінку всім доказам, які надані сторонами. Також тут

суд має вказати, які права, свободи та інтереси громадян порушено відповідачем, якими нормативно-правовими актами ці права закріплено, і зазначити норми матеріального та процесуального права, якими суд керувався при ухваленні рішення.

Важливе значення має правильне оформлення резолютивної частини рішення. Вона повинна містити в собі висновок суду про задоволення позову чи про відмову в позові, вказівку на розподіл судових витрат між сторонами, строк та порядок оскарження рішення, а також набрання ним законної сили.

У резолютивній частині рішення у справі за позовом про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб має міститися вказівка на визнання оспорюваних дій (бездіяльності) відповідача такими, що порушують права та інтереси невизначеного кола осіб, інтереси суспільства, та обов'язок відповідача здійснити певні дії або утриматися від здійснення тих чи інших дій, чи іншим чином усунути допущені порушення прав і законних інтересів невизначеного кола осіб у встановлений судом строк або ж вказівку на відмову у задоволенні позовних вимог повністю чи частково.

Відповідно до ч. 2 і 3 ст. 222 ЦПК України копії повного судового рішення видаються особам, які брали участь у справі, негайно після проголошення такого рішення, а особам, які брали участь у справі, але не були присутні у судовому засіданні, копії повного судового рішення надсилаються протягом двох днів з дня його складання рекомендованим листом з повідомленням про вручення або за їх зверненням вручаються їм під розписку безпосередньо в суді. Проте при ухваленні рішення з досліджуваної категорії справ суду необхідно, незважаючи на невизначений суб'єктний склад на боці позивача, довести до відома всіх потенційних позивачів про рішення, оскільки сутність судового рішення проявляється у впливі на матеріальні правовідносини і полягає в утворенні правової можливості безперешкодної реалізації права чи охоронюваного законом інтересу, тим самим надаючи їм захист. Ефективне функціонування інститутів, покликаних забезпечити захист порушених чи оспорюваних прав, можливе виключно за умови належного ступеня інформованості заінтересованих осіб про результати захисту їх прав у суді.

Як закріплено в спеціальних нормах, що регулюють порядок захисту прав та інтересів невизначеного кола осіб, зокрема в абз. 2 ч. 9

ст. 25 закону України «Про захист прав споживачів», у разі задоволення позову про захист невизначеного кола споживачів суд зобов'язує відповідача довести через засоби масової інформації до відома споживачів рішення суду.

Ми поділяємо точку зору авторів, які вказують на необхідність закріплення аналогічного положення на рівні загальних процесуальних норм [1, с. 11; 3, с. 114; 10, с. 228]. При цьому ми також погоджуємося з Г. Л. Осокіною, яка вказує, що з метою запобігання зловживань з боку відповідача найбільш оптимальним є таке вирішення даного питання, коли суд сам зобов'язаний опублікувати своє рішення в засобах масової інформації з віднесенням необхідних витрат на відповідача [10, с. 228].

Певний інтерес становить дослідження питання преюдиціальності судових рішень у справах за позовами про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб. Згідно з ч. 3 ст. 61 ЦПК України обставини, встановлені судовим рішенням у цивільній, господарській або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді інших справ, у яких беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини. Преюдиціальність фактів ґрунтується на правовій властивості законної сили рішення суду і визначається його суб'єктивними і об'єктивними межами. Об'єктивні межі преюдиціальності відносяться до обставин, встановлених судовим рішенням, що набрало законної сили, і включають юридичні та доказові факти, правовідносини, права і обов'язки сторін. Щодо суб'єктивних меж, то преюдиціальність поширюється на осіб, які беруть участь у справі, та їх правонаступників [11, с. 71; 12, с. 55].

Для окремих випадків преюдиції законом встановлено спеціальні правила. Так, відповідно до ч. 4 ст. 61 ЦПК України вирок у кримінальній справі, що набрав законної сили, або постановова суду у справі про адміністративне правопорушення обов'язкові для суду, що розглядає справу про цивільно-правові наслідки дій особи, стосовно якої ухвалено вирок або постанову суду, з питань, чи мали місце ці дії та чи вчинені вони цією особою. Інші факти, встановлені вироком суду, в тому числі питання про відповідальність особи, преюдиціального значення не мають. Тобто преюдиціальне значення вироку чи постанови суду для позивача, який у порядку цивільного судочинства звернувся до засудженого з позовом про відшкодування шкоди, завданої злочином чи правопорушенням, не обумовлене участю позивача в раніше вирішеній

кримінальній справі або справі про адміністративне правопорушення. При цьому преюдиціальною силою наділені як обвинувальні, так і виправдувальні вирoki (постанови).

Як зазначають науковці, що зверталися в своїх роботах до дослідження особливостей судочинства за позовами про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб, рішення за вказаною категорією справ характеризується певною особливістю преюдиціальної сили рішення закріплено у справах про захист прав та інтересів невизначеного кола споживачів. Так, згідно з абз. 3 п. 9 ч. 1 ст. 25 закону України «Про захист прав споживачів» рішення суду, що набрало законної сили, про визнання дій продавця, виробника (підприємства, що виконує їх функції), виконавця протиправними щодо невизначеного кола споживачів є обов'язковим для суду, що розглядає позов споживача щодо цивільно-правових наслідків їх дій з питань, чи мали місце ці дії та чи були здійснені вони цими особами [13].

Виходячи із сутності позовів про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб, можна стверджувати, що таке особливість властива не лише рішенням у справах про захист прав та інтересів невизначеного кола споживачів, а й іншим рішенням про задоволення позову про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб, неперсоніфікованого суспільного інтересу.

Цілком слушною здається точка зору Г. Л. Осокіної, яка зазначала, що особливістю преюдиціальної сили рішення суду за позовом на захист невизначеного кола осіб є те, що, на відміну від загального правила про суб'єктивні межі преюдиції, воно наділено преюдиціальною силою навіть якщо потенційні позивачі – особи з числа невизначеного кола осіб – не брали участь у попередній справі внаслідок невизначеності свого складу на той момент [10, с. 228–229]. Це означає, що конкретна особа при зверненні до суду звільняється від обов'язку доводити, а суд – встановлювати факт здійснення певних дій цим відповідачем. Ці обставини вважаються достовірно встановленими на підставі рішення суду, що розглядав справу відносно невизначеного кола осіб. Конкретній особі залишається довести свою належність до невизначеного кола осіб та розмір майнових вимог.

Отже, об'єктивні межі поширення преюдиціальної сили рішення про визнання дій відповідача такими, що порушують права та інтереси

невизначеного кола осіб, інтереси суспільства, на рішення суду у цивільній справі щодо цивільно-правових наслідків дій відповідача суворо обмежені преюдиціальними питаннями: чи мали місце ці дії та чи були вони здійснені відповідачем. Стосовно суб'єктивних меж преюдиціальності рішення про задоволення позову в інтересах невизначеного кола осіб слід зазначити, що преюдиціальність поширюється на всіх осіб, чийх юридичних інтересів, прав, свобод опосередковано чи безпосередньо стосується це рішення.

На відміну від преюдиціальної сили вирoku чи постанови суду у справі про адміністративне правопорушення, якщо у задоволенні позову про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб буде відмовлено, то рішення суду, що набрало законної сили, не має преюдиціального значення для суду, що розглядає позов конкретної особи. Адже в протилежному випадку виникне суттєва проблема – необхідність усунення несправедливості поширення судового рішення на осіб, які хоча й визнають його дію, але не брали участь у процесі.

Як зазначає Н. С. Батаєва, особа, права якої порушено діями (бездіяльністю) відповідача, може звернутися до суду з позовом про захист своїх власних прав та інтересів, доводити в суді, що дії відповідача порушують безпосередньо її суб'єктивні права та інтереси, та вимагати відшкодування завданої їй шкоди [1, с. 144–145]. Оскільки ця особа не брала участь у процесі, порушеному на захист прав та інтересів невизначеного кола осіб, вона не буде оспорювати правомірність дій відповідача щодо невизначеного кола осіб, певної верстви суспільства чи суспільства в цілому або факт здійснення неправомірних дій стосовно невизначеного кола осіб саме цим відповідачем, що встановлено рішенням, ухваленим відносно невизначеного кола осіб, що набрало законної сили. При цьому особі, яка звертається до суду з позовом про захист власних суб'єктивних прав і відшкодування шкоди, завданої діями відповідача, необхідно буде доводити обставини, що підтверджують її позовні вимоги, на загальних підставах.

Одним з наслідків законної сили судового рішення є його виконувальність, під якою розуміють можливість примусового виконання судового рішення незалежно від волі особи, яка є зобов'язаною за цим рішенням. Примусове виконання рішення, ухваленого за позовом на захист невизначеного кола осіб, можливе відразу після набрання ним законної сили. Відповідно

до такого рішення відповідач у залежності від категорії справи повинен припинити дії, які визнані судом такими, що порушують права та інтереси невизначеного кола осіб, або здійснити дії для усунення небезпеки порушення прав та інтересів невизначеного кола осіб. При цьому вважаємо слушною точку зору, відображену в роботах П. П. Колесова та М. В. Руденка, згідно з якою рішення суду, що набрало законної сили, про припинення діяльності, яка порушує інтереси суспільства, зокрема екологічно шкідливої діяльності, є підставою для припинення її фінансування

відповідними банківськими установами [14, с. 141–142; 15, с. 93].

Висновок. Особливості рішення суду за позовом про захист прав невизначеного кола осіб, до яких віднесено доведення його змісту до відома всіх потенційних позивачів та особливості його преюдиційної сили, на нашу думку, є достатньо новими в теорії цивільного процесуального права. Вони сприяють удосконаленню процесуального механізму судового захисту прав та інтересів невизначеного кола осіб і мають бути враховані як у законодавчій так і у правозастосовній діяльності судів.

Список використаних джерел

1. Батаева Н. С. Судебная защита прав и интересов неопределенного круга лиц : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Батаева Наталья Сергеевна. – М., 1998. – 164 с.
2. Бичкова С. С. Особливості судового захисту прав, свобод та інтересів невизначеного кола осіб [Електронний ресурс] / С. С. Бичкова // Судова апеляція. – 2013. – № 2 (31). – Режим доступу: <http://kia.court.gov.ua/sud2690/1j/4q/48705/>.
3. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Сакара Наталія Юрійвна. – Харків, 2006. – 209 с.
4. Романюк Я. М. Актуальні питання реформування цивільного процесуального законодавства України / Я. М. Романюк, І. В. Бейцун // Право України. – 2012. – № 8. – С. 288–305.
5. Про судові рішення у цивільній справі : постанова Пленуму Верховного Суду України від 18 груд. 2009 № 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09>.
6. В защиту общественных интересов / [пер. с англ. Д. Б. Шабельников ; ред. Н. М. Кипнис]. – М. : Юристъ, 2004. – 506 с.
7. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя : постанова Пленуму Верховного суду України від 1 листоп. 1996 р. № 9 // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України в цивільних справах та з загальних питань. – Харків : Одиссей, 2003. – С. 45–52.
8. Опоза и др. против Фунхенсио С. Факторан, Младшего и др. // Вісник Екологічної Адвокатури. – 2003. – № 21. – С. 7–9.
9. Білоусов Ю. В. Поняття та ознаки дискреційних повноважень суду у цивільному процесі / Ю. В. Білоусов, М. Б. Рибчак // Університетські наукові записки : Часопис Хмельницького університету управління та права. – 2007. – № 4 (24). – С. 100–108.
10. Осокина Г. Л. Курс гражданского судопроизводства России. Общая часть : учеб. пособие / Г. Л. Осокина. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 2002. – 616 с.
11. Плетнева О. Е. Пределы преюдициальности судебного решения / О. Е. Плетнева // Проблемы применения норм гражданского процессуального права : межвуз. сб. науч. тр. / отв. ред. К. И. Комиссаров, Ю. К. Осипов. – Свердловск : Изд-во СЮИ, 1986. – С. 66–73.
12. Алиэскеров М. А. Преюдиция в гражданском судопроизводстве / М. А. Алиэскеров // Российская юстиция. – 2005. – № 1–2. – С. 55–57.
13. Про захист прав споживачів : закон України від 12 трав. 1991 р. № 1023-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
14. Колесов П. П. К развитию учения о процессуальных средствах защиты права и об иске / П. П. Колесов // Заметки о современном гражданском и арбитражном процессуальном праве / под ред. М. К. Треушников. – М. : Городец, 2004. – С. 128–144.
15. Руденко М. В. Проблеми представництва прокуратурою екологічних інтересів у суді (теоретичний аспект) / М. В. Руденко // Вестник Академии правовых наук Украины. – 1998. – № 3 (14). – С. 89–94.

Надійшла до редколегії 19.08.2015

БОРТНИК О. Г., СТЕПАНЕНКО Т. В. ОСОБЕННОСТИ РЕШЕНИЯ СУДА ПО ДЕЛАМ О ЗАЩИТЕ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ НЕОПРЕДЕЛЁННОГО КРУГА ЛИЦ

Изложены общие черты решения суда по искам в интересах неопределенного круга лиц. Определены особенности такого решения: доведения его содержания до сведения всех потенциальных истцов и особенность его преюдициальной силы. Высказаны предложения по совершенствованию гражданского процессуального законодательства Украины.

Ключевые слова: иск, защита, неопределённый круг лиц, решение суда, судебная преюдиция.

BORTNIK O. G., STEPANENKO T. V. FEATURES OF COURT JUDGMENT IN CASES INVOLVING THE PROTECTION OF THE RIGHTS AND INTERESTS OF GENERAL PUBLIC

The general properties of a court judgment according to the complaints in the interest of general public are stated. It is noted that the judicial practice in deciding the issue on the existence and nature of the public interest as an object of protection in cases about the protection of the rights of general public there are some difficulties in making and execution of a court judgment, because this concept is an estimated category that is not defined in national legislation. The key to solving this issue could be the application of the principles of constitutional and international law.

It is concluded that while deciding on the category of cases that is studied, taking into account unspecified subjective composition on the side of a plaintiff, the court must provide the judgment to all potential claimants. The ways of providing the promulgation can be imposing the obligation on the defendant to inform consumers about the court judgment through the mass media or the publication of the judgment in the mass media by the court with putting relevant costs on the defendant.

Objective limits of prejudicialness of the judgment about upholding of a claim in the interest of general public are spread on the fact of committing certain illegal actions and whether they have been committed by certain persons. Further a specific person when referring to the court is released from the obligation to prove the implementation of certain actions by this defendant. Subjective limits of prejudicialness of such a judgment are spread on all persons whose legal interests, rights and freedoms indirectly or directly this judgment concerns.

Based on the conducted analysis of the features of the court judgment in cases about the protection of the rights of general public the authors have provided propositions for improving the civil procedural legislation of Ukraine.

Keywords: *complaint, protection, general public, court judgment, judicial prejudicialness.*

УДК 347.626

Н. А. Д'ЯЧКОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри охорони інтелектуальної власності, цивільно-правових дисциплін

факультету підготовки фахівців для підрозділів боротьби

з кіберзлочинністю та торгівлею людьми

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Ф. А. ТУЧИН,

адвокат

ЗГОДА ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ НА ВЧИНЕННЯ ПРАВОЧИНІВ ЩОДО СПІЛЬНОГО МАЙНА

Досліджено питання правової природи згоди одного з подружжя на вчинення правочинів щодо спільного майна другим із подружжя. Розглянуто проблеми надання такої згоди у різних видах договорів. Надано пропозиції щодо удосконалення практики застосування чинного законодавства.

Ключові слова: *згода одного з подружжя, спільне майно подружжя, правочини подружжя, цінне майно, дрібний побутовий правочин.*

Dyachkova, N.A. and Tuchin, F.A. (2015), "The spousal consent to commit transactions concerning the joint property" ["Zhoda odnogo z podruzzhzia na vchynennia pravochyniv shchodo spilnoho maina"], *Pravo i Bezpeka*, No. 2, pp. 160–165.

Постановка проблеми. Сімейне законодавство України ґрунтується на необхідності зміцнення сім'ї, побудови сімейних відносин на почуттях взаємної любові та поваги, взаємодопомозі та відповідальності перед сім'єю всіх її членів. Такою є одна з цілей правового регулювання сімейних відносин (ч. 2 ст. 1 Сімейного кодексу України). Для досягнення

цього законодавець керується базовими положеннями, іменованими основними засадами (принципами) сімейного законодавства, зазначеними у ст. 3 СК України. Одним із ключових принципів є вирішення внутрішньосімейних питань за взаємною згодою, оскільки застосування всіх інших основних засад базується саме на такій згоді. Саме згода виконує особливу